

Vårvetesorter och kvävestrategi

Lars Eric Anderson, Örebro läns hushållningssällskap

- **Skillnad i proteinhalt även på höga kvävenivåer.**
- **Vinjett och Triso fordrar mer kväve än Dragon.**
- **Strategi med delade givor nödvändig.**
- **Köparens proteinkrav starkt avgörande för sortval och insatsnivå.**

I en försöksserie med start 2000 provas vårvetesorter vid olika kvävenivåer, samtidigt som erfarenheter av gödslingsstrategier tillämpas. Intressanta frågor i sammanhanget är om proteinhalten är starkt sortberoende och om man med sortanpassad odlingsteknik kan nå önskade resultat.

Två försök årligen har utförts på fastmarksjord i Örebro och i Skaraborgs län, hittills totalt sex försök. Sorterna Vinjett och Triso har testats mot mätaren Dragon. Under 2000 ingick dessutom Zebra, en ny sort från EU-listan. Grundnivån är 120 kg/ha kväve i form av NPK kombisått i hela försöket. Därutöver kompletteras med 40 kg/ha N i kalksalpeter antingen i begynnande stråskjutning (stadium 31), i axgången eller slutligen vid båda tidpunkterna. Det ger kvävenivåerna 120, 160 respektive 200 kg/ha.

Årets resultat

Skördar och proteinhalter från ett av årets försök, Nybble gård, Vintrosa, två mil sydväst om Örebro, framgår av figur 1. Den statistiska bearbetningen visar att resultaten har hög förklaringsgrad. Det innebär enkelt uttryckt ett jämnt och bra försök som tål att granskas enskilt. Resultaten från försöket på Hasslösa, Lidköping var inte lika entydiga.

Förutsättningarna på Nybble var måttligt mullhaltig styv lera med stråsäd som förfrukt och ingen ställgödsel i växtföljden. Sådden skedde redan den 8 april och kompletteringsgödsling med kalksalpeter utfördes 29/5 respektive 10/6. Det mest slående är kanske symmetrin i figur 1, ”trappstegen” som upprepas och linjerna som följer varandra. Det innebär sortskillnader som står sig även när insatsen ökas. Skördenivåerna var höga redan vid 120 kg/ha kväve. Kompletteringsgödsling höjde såväl skörd som proteinhalt, men inte ens den högsta insatsen var tillräcklig. Dragon klarade nätt och jämnt målet 13 % protein, medan övriga sorter låg klart under. I försöket på Nybble har kompletteringsgiva höjtt proteinhalten ungefär en procentenhet. Teoretiskt skulle ytterligare ca 40 kg/ha N kunna lyfta Vinjett och Triso till önskad nivå, förutsatt att inte stråstyrkan försämras drastiskt.

Årsmånen är givetvis viktig i sammanhanget. Gynnsamma nederbördsförhållanden under maj/juni förklarar att tidpunkten för komplettering haft liten betydelse. Tendens till brådmognad under en torr augusti kan ha inverkat negativt på proteininlagringen i kärnan.

Sortskillnader står sig

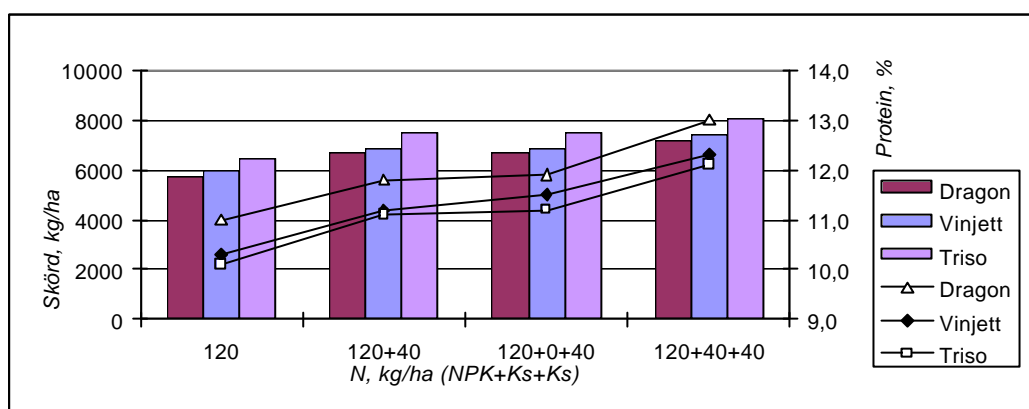
Figur 2a visar medeltal av fem försök. (Försöket från 2000 i Skaraborg har inte tagits med eftersom proteinhalterna var över 14 % redan med grundgivan 120 kg/ha N.) Skörde- och proteinnivåerna har varierat mellan fält och år, men även för flerårsmedeltalen krävdes högsta insatsnivån för att komma i närheten av proteinmålet. Dragon har varit överlägsen övriga sorter, om än inte lika mycket och entydigt som i försöket på Nybble 2002.

Till synes minskar skillnaden mot Triso vid ökande N-givan, respektive ökar mot Vinjett, men detta är inte statistiskt säkerställt. När det gäller kväveskörden, d v s totala mäng-

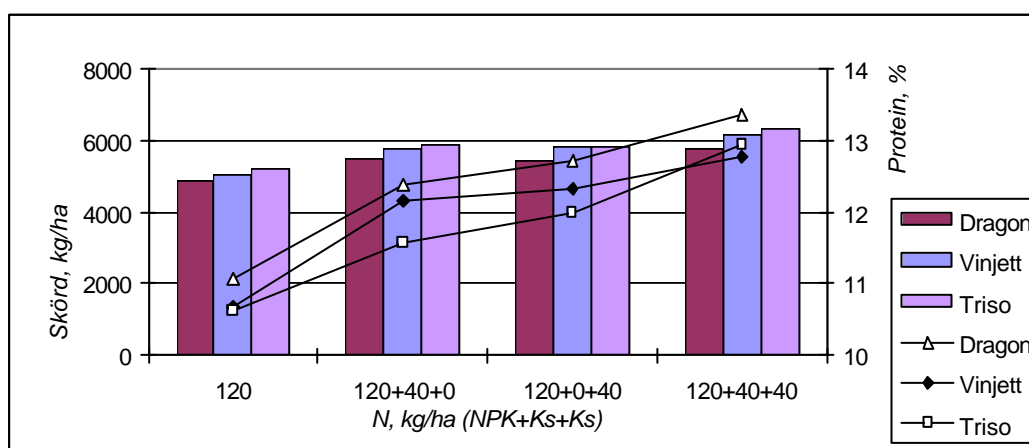
den kväve inlagrad i kärna, är sorterna jämförbara.

Sortskillnader tycks alltså bestå även med ökade N-givor. För praktiken innebär detta

Figur 1. Sortprovning vårvete, Nybble (T-län) 2002. Kärnskördar (CV % = 1,7, $LSD_{\text{kväve}} = 98$, $LSD_{\text{sort}} = 85$, $LSD_{\text{kväve} \times \text{sort}} = 154$) och proteinhalter beroende av N-tillförsel.

Figur 2a. Sortprovning vårvete, fem försök 2000-2002. Kärnskördar och proteinhalter beroende av N-tillförsel.

Sorter

att Vinjett och än mer Triso kräver högre insatser än Dragon för att klara betalningsgrundande proteinmål. Var bästa nivå ligger inte försöken direkt information om. Klart är i alla fall att det krävs så stora mängder att en strategi med flera delgivor är nödvändig. Samtidigt är det fortsatt förenat med ett stort risktagande. Vad finns då att vinna eller förlora? Figur 2b visar kvävenettoresultat, skördeintäkt minskad med kostnad för kväve och körning, för flerårsmedeltalen från figur 2a. I uträkningarna har använts Lantmännens prissättning i Örebrotrakten vecka 48 2002. Med ett enda undantag betalas efter grundnotering för höstvetete. Undantaget är Dragon, som lyfter vid högsta N-nivån. Om Vinjett och Triso klarat proteingränsen 13 %, hade resultatet ökat med ca 800 kronor förutsatt oförändrad skörd.

Flera viktiga val

Resultaten visar på betydande svårigheter att nå önskad kvalitet på fastmarksjord, framförallt vid höga skördenivåer. Kväverik förfrukt, stallgödsel och inte minst mulljord är erfarenhetsmässigt bättre förutsättningar. Har man inte dessa möjligheter finns det skäl att fundera över rimlig insatsnivå. Kanske är bästa valet Dragon _ lägre avkastning men samtidigt större möjligheter att klara proteingränsen. I vissa lägen kanske grödvalet rent av kan ifrågasättas med nuvarande proteinkrav.

Figur 2b. Sortprovning vårvete, fem försök 2000-2002. Kvävenettoresultat, kr/ha, (se text).

